

Motion till riksdagen 2008/09:Fi16

av Lars Ohly m.fl. (v)
med anledning av prop. 2008/09:97

Åtgärder för jobb och omställning

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Otillräckliga åtgärder	3
4	Uppsägningar i välfärden förvärrar kriser	4
5	Investeringsstöd till kommunerna	6
6	Dags för offentliga investeringar.....	6
7	Utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik	7
7.1	Satsa på kompetensutveckling	8
7.2	ESF-rådet	9
7.3	Kunskapslyft för ungdomar.....	9
7.4	Ett ungdomspaket för framtiden: ett gemensamt paket mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.....	10
7.4.1	Traineeprogram i välfärden	10
7.4.2	Jobbutbildning till unga	10
7.4.3	Fler utbildningsplatser på komvux, KY och högskola.....	10
7.4.4	Karriärcoachning och praktik	11
7.5	Rädda jobben – rädda arbetslöshetsförsäkringen	11
7.6	Utbildning	12
8	Infrastrukturinvesteringar.....	12
9	Bygg bostäder – 11 000 nya byggjobb!.....	13
10	ROT-avdrag	13
11	Risikkapitalfond	14
12	Företagens behov av likviditet	15

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om ökade resurser till kommuner och landsting.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett investeringsstöd till kommunerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kreditfacilitet till kommunerna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en inventering av investeringsbehovet bland statliga myndigheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om ökade investeringar i utbildning så att människor ges möjlighet att förbättra sin kompetens i syfte att Sverige ska stå bättre rustat när konjunkturen vänder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att tidigarelägga ESF-projekt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild utbildningsatsning för arbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att antalet praktikplatser för unga ökar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen för ökad trygghet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bildandet av en bostadsfond.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utformningen av ROT-avdraget.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bildandet av en riskkapitalfond.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om ökade investeringar i gröna jobb.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ytterligare åtgärder för att komma till rätta med osäkerheten på kreditmarknaden och förhindra likviditetsproblem i framför allt mindre företag.
15. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ökad satsning på statligt stöd till vuxenutbildning i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ökad satsning på Banverket i enlighet med vad som anförs i motionen.

3 Otillräckliga åtgärder

Den globala krisen har slagit igenom även i Sverige: i verkligheten, om än inte i regeringens politiska perspektiv. Både USA och Japan har trots sina statsfinansiella problem tagit fram kraftiga stimulanspaket. Detsamma gäller Kina. I EU diskuteras hur stimulanserna bäst kan samordnas – men Sveriges regering verkar snarast agera för att minimera de politiska svaren på krisen.

Detta blir närmast övertydligt i den proposition regeringen till slut presenterat. Efter ett halvår av intensiv offentlig debatt, där regeringen inte medverkat mer än absolut nödvändigt, föreslås nu en tilläggsbudget med totalt 1,2 miljarder kronor i nya förslag. Det motsvarar inte ens en tiondels procent av Sveriges BNP.

Låt oss ta tillfället i akt och för en gångs skull instämmande citera Assar Lindbeck, en av de ekonomer som starkt bidrog till att de keynesianska tankegångarna trängdes undan i svensk debatt. Han skriver så här om regeringens inställning på DN Debatt den 18 januari:

Mot den här bakgrunden vore det klokt om regeringen redan nu deklarerar att underskott i statsbudgeten i dagens läge i själva verket är en viktig komponent i en ansvarsfull finanspolitik. En sådan politik bör nämligen inte bara stabilisera statens finanser på lång sikt utan också stabilisera samhällsekonomin på kort sikt. Utan sådana deklARATIONER från regeringens sida kan allmänheten få ett intryck av att regeringen endast motvilligt accepterar de budgetunderskott som uppkommer under alla omständigheter.

Vänsterpartiets linje har varit att vi behöver göra betydligt större investeringar i välfärd och infrastruktur än i dag och att de i huvudsak bör bekostas genom att ta bort de orättvisa skattesänkningar regeringen har infört. Vi har också sagt att i ett läge med hög arbetslöshet behövs en expansiv finanspolitik som syftar till att sysselsättningen stimuleras. Skillnaden mellan regeringens och Vänsterpartiets förslag till sparande har varit liten hittills, men den kan komma att bli större om regeringen fortsätter att hårdnackat vägra ställa in politiken på att motverka krisen.

Det är nu vi har chansen att fatta beslut som på allvar kan motverka fallet i sysselsättningen. Regeringen måste börja lyssna på de uppmaningar som kommer från såväl fackföreningar som storföretag och från vänster- och högerekonomer: även Sverige behöver förändra den gamla, stelbenta normpolitiken.

4 Uppsägningar i välfärden förvärrar kriser

På det principiella planet verkar regeringen fullt på det klara med att direkta, offentliga jobb är det säkraste och mest kostnadseffektiva sättet att motverka krisen. Bland annat säger sig regeringen välja ”direkt jobbskapande snarare än breda efterfrågestimulerande åtgärder” (s. 11). Att de föreslår mer pengar

Fel! Okänt namn på

till underhåll av väg och järnväg är i konsekvens med det resonemanget (även om nivån är oerhört låg).

Det är just i frågan om välfärdstjänsterna som regeringen plötsligt gör en annan bedömning: där gäller tydligen inte den logiken. Regeringen har fryst statsbidragen, och ser nu passivt på medan landsting och kommuner till följd av det säger upp folk. Inte ens när SKL:s ordförande Anders Knape (m) i en debattartikel skriver att "[ö]kade resurser till kommuner och landsting är ett av de mest effektiva sätten att stabilisera den svenska ekonomin" kommer någon reaktion. Inte heller det brev som ställts till finansministern från SKL verkar påverka, trots det tydliga budskap som finns i brevet daterat den 12 december 2008:

Enligt den ekonomirapport SKL presenterade i oktober kommer hälften av landstingen tvingas minska sin verksamhet för att klara balanskravet nästa år. Uppskattningsvis ett 60-tal kommuner och hälften av landstingen beräknas redan i år [2008] få underskott och har således ett mycket besvärligt utgångsläge inför 2009.

Konsekvensen blir att regeringen med ena handen ger direktiv om att anställa fler byggnadsarbetare med anledning av krisen, medan den andra handen ger direktiv om att förvärpa samma kris genom att säga upp lärare och undersköterskor. Vi har svårt att se någon annan logik bakom detta än den gamla, borgerliga ambitionen att rusta ned välfärdstjänsterna – den linje som Moderaterna sade sig ha förpassat till historien i valrörelsen 2006. Det är det ideologiska och politiska sammanhang regeringens passivitet inför den akuta situationen måste sättas in i. Dess vägran att ingripa beror inte på oförstånd, utan är en logisk konsekvens av den borgerliga politiska agendan. Stödet för gemensamt finansierad välfärd är starkt hos svenska folket – alltför starkt för att borgerliga partier ska kunna vinna sympatier på att öppet tala om nedskärningar och privatiseringar. Men högers politiska agenda att alltmer av social trygghet, vård och omsorg ska finansieras privat har inte förändrats, bara dess retorik.

Bruttokostnaden för att undvika att 10 000 färre blir sysselsatta i den offentliga tjänstesektorn 2009 såsom Arbetsförmedlingen räknar med 2009 är ca 4,8 miljarder kronor, om vi utgår från en medianlön på 290 000 om året. Av de pengarna går ca 900 miljoner tillbaka till staten direkt i form av arbetsgivaravgifter. Om alla de som sägs upp får en genomsnittlig dagpenning i akassan på 180 000 kronor är det dessutom 1,8 miljarder i nya utgifter som staten inte behöver betala.

Vi pratar därför om en nettokostnad på ca 2 miljarder kronor för att se till att 10 000 människor i folknära jobb fortsätter att gå till sina skolor, sjukhus och äldreboenden även under krisen. Det finns knappast någon besparing som ger så stora negativa jobbeffekter per sparad krona som uppsägningar i välfärden.

Vänsterpartiet har lagt en rad förslag för att höja kvaliteten i välfärdssektorn. Bland annat skulle vårt förslag till jobsatsning i kommuner och landsting finansiera 45 000 nyanställningar på tre år. I det här sammanhanget ser vi en uppräknig av statsbidragen som det viktigaste kravet att lyfta fram.

Regeringens frysning av statens ekonomiska stöd till kommuner och landsting är den omedelbara förklaringen till att de just nu förvärrar krisförloppet

genom uppsägningar i välfärden. Vi budgeterade 2 915 miljoner kronor för en uppräknings av statsbidragen 2009 i vår motion angående budgetpropositionen för 2009, utifrån en uppskattad kostnadsökningstakt på 4,5 %. Det är också avgörande att kommuner och landsting får en tydlig signal om att uppräkningsen kommer att fortsätta kontinuerligt, så att det ges ordentliga planeringsförutsättningar.

Ju längre krisförloppet går, desto mer faller också kommunernas prognostiserade skatteinkomster för 2009. För att det inte ska leda till uppsägningar behövs någon form av kompenserande, breda satsningar på kommunsektorn. En möjlighet är att göra en särskild höjning av de generella statsbidragen med anledning av krisen. Den jobbsatsning vi föreslagit i tidigare motioner skulle också kunna fylla en sådan roll, om reglerna för kommunernas användande av de medlen görs tillräckligt flexibla. Det är avgörande att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om ökade resurser till kommuner och landsting. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

För Vänsterpartiet är kvaliteten inom välfärdssektorn av fundamental betydelse. I vår höstbudgetmotion föreslog vi värdesäkrade statsbidrag för samtliga år 2009–2011, ett viktat statsbidrag för att öka lönerna i kvinnodominerade yrkesgrupper och ett särskilt sysselsättningsstöd till de kommuner som nyanställer. Sammantaget tillförde vi kommunsektorn en real nivåförstärkning av kommunernas resurser med minst 9,4 miljarder kronor för 2009, 17,6 miljarder kronor för 2010 och 28,6 miljarder kronor för 2011.

I den här motionen väljer vi att hänvisa till de förslagen, men vi kommer att återkomma till frågan. Vi avser att återkomma med en ytterligare höjning av de generella statsbidragen i vår med anledning av regeringens vårproposition. Vänsterpartiets politiska inriktning är att de generella statsbidragen ska värdesäkras, dvs. att kommunsektorn ska kompenseras för pris- och löneuppräkningsar, oavsett konjunktur. Men självfallet är det desto viktigare i det nu rådande ekonomiska läget.

Regeringen må se krisen som ett politiskt tillfälle att skära ner på välfärdstjänsterna – vi ser den som en period där det är särskilt ekonomiskt betydelsefullt att tvärtom öka dem.

5 Investeringsstöd till kommunerna

I den rådande lågkonjunkturen krävs det insatser utöver det vanliga för att kommunsektorn inte ska bidra till att förvärra lågkonjunkturen. Det finns en risk att investeringar inte blir av eller skjuts på framtiden, när de tvärtom skulle behöva tidigareläggas för att hålla i gång ekonomin och skapa arbetstillfällen.

Under perioden 2002–2006 uppgick kommunernas och landstingens totala investeringsutgifter till drygt 167 miljarder kronor. Förutom investeringar i byggnader, t.ex. skolor och sjukhus, investerar kommuner och landsting även i infrastrukturen för el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet föreslår att ett konjunkturellt investeringsstöd införs under 2009. Stödet skulle omfatta 8 miljarder som medfinansiering till kommunsektorn. Som mest bör stödet kunna uppgå till 20 procent av investeringskostnaden, och det bör omfatta investeringar som tidigareläggs eller annars riskerar att bli uppskjutna. Vi menar att investeringsstödet särskilt ska gynna dels ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, dels miljö- och energieffektiviseringar. Det skulle underlätta för kommunsektorn att nå målet om "enkelt avhjälpna hinder" 2010, dvs. öka tillgängligheten.

Det är svårt att veta hur mycket stödet skulle påverka investeringarna, men bygginvesteringar för 8 miljarder kronor skulle skapa i storleksordningen 9 000 arbetstillfällen. I det här fallet handlar det dessutom om att undvika en risk för att kommunerna skjuter på sina investeringar när de ser skatteinkomsterna sjunka. Det skulle betyda att kommunerna förvärrar krisen genom ett procykliskt agerande. För att hindra det behövs ett tydligt incitament att snarare tidigarelägga byggprojekt, och det är därför vi föreslår det här tillfälliga investeringsstödet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Förutom detta menar vi att regeringen ska undersöka möjligheterna att via Riksgälden ordna en kreditfacilitet för kommunsektorn. Utlåningen bör ske till statslåneränta. Det skulle avlasta banksektorn och även möjliggöra för de kommuner som i dag nekas lån via bankerna att få sina behövliga krediter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6 Dags för offentliga investeringar

Förutom jobsatsningen lade vi i vår budgetmotion fram en rad förslag på offentliga investeringar som borde tidigareläggas, både på grund av den viktiga sysselsättningen och på grund av den samhällsekonomiska betydelsen av att de genomförs tidigt. De mest omfattande var satsningarna på bostadsbyggande och järnväg.

Enligt regeringens prognos i propositionen kommer det finansiella sparandet i den offentliga sektorn att ligga på $-1,1\%$ av BNP år 2009. Vänsterpartiets budgetmotion för 2009 innebar då ett sparande som låg ca $0,1\%$ av BNP lägre än regeringens förslag. På grund av krisutvecklingen återkom vi senare under hösten med ytterligare förslag, som skulle ha minskat sparandet med ca $0,5\%$ av BNP. En grov uppskattning skulle därför kunna vara att sparandet med dagens prognoser hade legat på $-1,7\%$ av BNP om Vänsterpartiets budgetförslag hade genomförts i stället för regeringens. I dagens situation innebär det ett något större budgetunderskott.

Exakt hur den nya makrobilden slår på vårt existerande budgetförslag är omöjligt att säga med mindre än att vi har ett helt nytt budgetförslag från regeringens sida att utgå ifrån. Rent statistiskt påverkas det finansiella sparandet i vår budgetmotion mer negativt till följd av det försämrade konjunkturläget jämfört med regeringens budgetproposition, bl.a. på grund av att vi har högre ersättningsnivåer i a-kassan än regeringen.

Men med en mer dynamisk och verklighetstrogen analys påverkas det finansiella sparandet i vår budgetmotion mindre jämfört med regeringens budget. En rad faktorer bidrar till detta: vi har mer av direkta jobsatsningar, inte minst i form av vårt riktade sysselsättningsstöd till kommunsektorn, vi har betydligt större offentliga investeringar i infrastruktur och bostäder, vi har starkare automatiska stabilisatorer i arbetslöshetsförsäkringen och de mest utsatta i samhället har det ekonomiskt bättre i och med att vår socialpolitik skiljer sig markant i jämförelse med regeringens. Sammantaget innebär detta att efterfrågan i ekonomin hålls uppe på ett bättre sätt i vårt budgetalternativ, vilket motverkar lågkonjunkturen.

Då vi inte har någon möjlighet att göra några mer exakta beräkningar antar vi att den förändrade makroekonomiska bilden påverkar det finansiella sparandet i vårt budgetalternativ på samma sätt som regeringens budget.

Den största stimulans-effekten av våra förslag kommer inte av det något större budgetunderskottet, utan av att vi tar bort skattesänkningar, som ger en mycket begränsad sysselsättningseffekt, och i stället använder pengarna till direkta anställningar och offentliga investeringar. Ytterligare en stimulans-effekt kommer som sagt av att vi omfördelar köpkraft från höginkomsttagare till låginkomsttagare och därmed höjer den andel av de totala inkomsterna som används till konsumtion.

Regeringens förslag i den här propositionen om att göra en viss satsning på drift och underhåll av väg och järnväg är ett litet steg i den riktningen. Fortsätter krisen att fördjupas kanske även den sittande regeringen börjar förstå situationens allvar och ta fler steg åt samma håll. Vi föreslår att berörda myndigheter ges i uppdrag att inventera vilka investeringar som kan sättas i gång omedelbart, eller som har kort start och planeringstid, och att regeringen återkommer med förslag på tidigareläggningar av de investeringarna. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7 Utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik

Den borgerliga regeringen har genomfört stora nedskärningar i och omstruktureringar av arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingen. Andelen arbetssökande som sysselsatts i utbildningar och andra program har minskat radikalt, och de krympande resurserna har koncentrerats till långtidsarbetslösa. Trots flera år av god konjunktur och stigande sysselsättning har en stor grupp människor förblivit arbetslösa. Det handlar om ungdomar, personer med funktionshinder, nyligen invandrade och äldre med få år kvar till pension.

Dessa grupper kommer nu att knuffas än längre bak i kön då konkurrensen hårdnar om varje ledigt jobb, och det finns gott om sökande som kommer direkt från ett annat jobb. Situationen förvärras ytterligare av att de nya, hårdare reglerna i sjukförsäkringen nu börjar få genomslag. Sjukskrivna som passerar tidsgränserna i den s.k. rehabiliteringskedjan kommer att skrivas in

Fel! Okänt namn på

som arbetssökande, utan att Arbetsförmedlingen fått några särskilda resurser för att ge dem det stöd de behöver för att kunna hitta jobb.

Mot bakgrund av de prognoser regeringen själv gör om arbetslöshetens utveckling under innevarande och kommande år är det häpnadsväckande att så lite extra resurser sätts in för att öka Arbetsförmedlingens kapacitet att erbjuda stöd och meningsfull sysselsättning till de arbetslösa. Det utökade förvaltningsanslaget på 300 miljoner är förstås både välkommet och nödvändigt, men långt ifrån tillräckligt.

Vi beskriver i vår budgetmotion och i motion 2008/09:Fi9 Ytterligare åtgärder mot lågkonjunkturen de satsningar vi vill göra inom arbetsmarknadspolitiken. Förslagen omfattar en generell större volym för aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser såsom arbetsmarknadsutbildningar och subventionerade anställningar, liksom särskilda riktade insatser för grupper med särskilt stora svårigheter att få jobb. Därtill en rad insatser som vi anser behövs för att möta den aktuella situationen med omfattande varsel och uppsägningar. Nedan beskriver vi de insatser utöver de generella satsningarna på aktiv arbetsmarknadspolitik som vi anser särskilt angelägna i rådande konjunkturläge.

7.1 Satsa på kompetensutveckling

För att förhindra varsel och uppsägningar bör staten erbjuda ekonomiskt stöd till fortbildning av anställda i branscher med tillfälligt sviktande orderingång. I enlighet med vad IF Metall har föreslagit bör de anställda som under en period inte behövs i produktionen beviljas studieleidighet och de lokala parterna komma överens om vilken typ av studier som är lämpliga. Efter genomgångna studier återgår de anställda till sitt jobb. Företaget finansierar utbildningen och staten står för ersättning till de studerande i enlighet med ersättningen från a-kassan. Eventuell ersättning utöver a-kassenivå är en förhandlingsfråga mellan parterna.

Vi antar att utbildningarna har en genomsnittlig längd på sex veckor och att 25 000 personer omfattas i ett första skede. Det ger en utgift för staten på ca 600 miljoner kronor i utbildningsersättning.

Vi ser också behov av att återinföra ett arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd kan erbjudas för ettåriga högskolestudier som är arbetsmarknadspolitiskt motiverade. Antalet platser i ett sådant program bör utgå ifrån vad som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat.

Vidare vill vi understryka betydelsen av tidiga arbetsmarknadspolitiska insatser. Trots vikande konjunktur finns fortfarande bristyrken, och det måste åter bli möjligt att erbjuda yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar även till dem som varit inskrivna bara en kort tid, om det ger ökade möjligheter att få ett jobb. Också unga under 25 måste kunna erbjudas sådana utbildningar i ett tidigt skede. Vi vill understryka att dessa insatser inte ska ta utrymme från insatserna för långtidsarbetslösa vilka, som sagt, nu riskerar att få ännu svårare att hitta jobb. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.2 ESF-rådet

ESF-rådet har att fördela medel för projekt som syftar dels till kompetensutveckling av anställda, dels till att öka möjligheterna att få jobb för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Nyligen gav EU-kommissionen besked att de EU-medel som till hälften finansierar projekten kan användas för att förhindra uppsägningar i krisdrabbade företag. Det är naturligtvis välkommet. ESF-rådet har bett regeringen om att få använda en del av de medel som avsatts för kommande år redan år 2009 för att i någon mån möta varselhoten. Vi anser att regeringen bör bevilja en sådan tidigareläggning av redan budgeterade projekt i den mån ESF-rådet anser att det är lämpligt och möjligt att genomföra. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.3 Kunskapslyft för ungdomar

Enligt Arbetsförmedlingens prognos för 2009 kommer arbetslösheten framför allt att stiga bland ungdomar. Många unga kommer också att bli arbetslösa när deras visstidsanställningar inte förlängs. De unga som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa och som har särskilt svårt att hitta ett jobb är de som inte klarat gymnasiet.

Arbetsförmedlingen understryker i sitt budgetunderlag för 2009–2011 det tydliga sambandet mellan utbildningsnivå och ställning på arbetsmarknaden. Enligt AF finns det 700 000 arbetsföra personer med enbart grundskoleutbildning, och under 2007 var 157 000 (var femte) av dessa någon gång arbetslös. Tyvärr finns det en rad faktorer som talar för att de arbetslösa med kort utbildning kommer att öka. Mer än var femte elev lämnar grundskolan utan slutbetyg, och bland utrikesfödda är andelen 35 %. Enligt Arbetsförmedlingen beräknas 120 000 ungdomar lämna gymnasieskolan 2008–2011 utan fullständiga betyg. Det finns således stora utbildningsbehov bland de ungdomskullar som kommer ut på arbetsmarknaden de närmaste åren.

Vänsterpartiet föreslår ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program i form av en särskild utbildningssatsning för arbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Målet är att deltagarna ska klara av sin gymnasieexamen. Utbildningen ska anvisas av Arbetsförmedlingen och genomföras inom ramen för komvux, och deltagarna ska vara berättigade till aktivitetsstöd under utbildningstiden. Vi menar att 4 000 sådana utbildningsplatser borde inrättas under 2009. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi vill även betona den ökade betydelsen av tidiga insatser när det gäller unga. Arbetsförmedlingen vill inte vänta 5–6 månader med att erbjuda insatser för långtidsarbetslösa ungdomar. Den vill kunna erbjuda praktik eller utbildning inom 14 dagar. Med anledning av utvecklingen på arbetsmarknaden bör regeringen ge Arbetsförmedlingen möjlighet att erbjuda ungdomar arbetsmarknadspolitiska åtgärder även i ett tidigt skede när det är motiverat.

I och med att de unga arbetslösa beräknas bli fler, finns även ett ökat behov av praktikplatser. Regeringen bör därför ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att tillsammans med kommuner, föreningsliv och andra lämpliga samar-

Fel! Okänt namn på

betspartner öka antalet praktikplatser för unga. Det är inte rimligt att Arbetsförmedlingen, som i dag, ska vänta i 5–6 månader innan praktikplatser kan anvisas. Om det är motiverat och lämpligt bör sådana anvisningar kunna ske i ett tidigt skede. Att förvisas till passivitet i en lågkonjunktur är den sämsta tänkbara starten på vuxenlivet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.4 Ett ungdomspaket för framtiden: ett gemensamt paket mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet

7.4.1 Traineeprogram i välfärden

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) finns det stora behov av nyrekryteringar i den offentliga sektorn inom de närmaste åren, bl.a. på grund av pensionsavgångar. Rekryteringsbehovet är stort när det gäller t.ex. vårdbiträden och yrkeslärare – men också när det gäller andra yrkesgrupper. Vi har ett gemensamt förslag om att en miljard kronor av dessa redan i år ska riktas till traineeprogram i välfärden. Det räcker till ca 3 000 traineeplatser.

7.4.2 Jobbutbildning till unga

Många arbetslösa ungdomar har bristande utbildning. Utvärderingar från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) visar att yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning är en framgångsrik insats som leder till jobb. Vi har tidigare lagt fram förslag om att bygga ut den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Vi har ett gemensamt förslag om att redan i år investera i 3 500 årsplatser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som riktas till unga under 25 år; 500 miljoner kronor avsätts för detta.

7.4.3 Fler utbildningsplatser på komvux, KY och högskola

Trots att ungdomskullarna växer kraftigt under de kommande åren har regeringen minskat antalet studieplatser på både komvux och högskola. Risken är betydande att vi nu står inför ett historiskt trendbrott: att andelen ungdomar som har möjlighet att gå vidare till högre studier för första gången kommer att minska. Vi vill kraftigt bygga ut både komvux, kvalificerad yrkesutbildning (KY) och högskola. Ungdomar ska både ha möjlighet att komplettera sin gymnasieutbildning – eller läsa in gymnasiet om de inte tidigare har gjort det. Vi är överens om att bygga ut högskolan med minst 3 685 platser, komvux med minst 4 700 platser och KY med minst 2 500 platser redan i år.

7.4.4 Karriärcoachning och praktik

För att få jobb behöver ungdomar referenser och erfarenheter från arbetslivet. Vi ser stora behov av att långsiktigt brett förbättra kontakterna mellan utbildning och yrkesliv – i både gymnasieskola, komvux och högskola. Redan nu

föreslår vi 100 miljoner kronor för att bygga ut möjligheterna till praktik och karriärrådgivning redan i år.

7.5 Rädda jobben – rädda arbetslöshetsförsäkringen

I en lågkonjunktur med hög arbetslöshet spelar arbetslöshetsförsäkringen en avgörande roll för att lindra effekterna både för individer och för samhällsekonomin. Regeringens nedmontering av försäkringen kommer att få allvarliga konsekvenser när arbetslösheten nu stiger. En halv miljon färre är försäkrade i en a-kassa i dag jämfört med 2006. Ännu fler kommer inte att klara av de hårdare kvalifikationskraven och därmed bli utan ersättning trots att de är medlemmar i en a-kassa. En stor andel av dem som nu blir arbetslösa riskerar därför att hänvisas till försörjningsstöd om de förlorar jobbet. Detta drabbar de enskilda orimligt hårt, men får också konsekvenser för kommunernas redan hårt ansträngda ekonomi. De generellt låga ersättningsnivåerna samt det faktum att taket är så lågt kommer att innebära en betydligt större generell efterfrågeminskning än om försäkringen hade gett ett fullgott skydd. Också detta är helt kontraproduktivt i en lågkonjunktur.

Vänsterpartiet anser att arbetslöshetsförsäkringen behöver göras om i grunden för att åter bli funktionell. Men det minsta man kan begära är att regeringen snabbt ser till att åtgärda de mest omedelbara och direkt konjunkturpåverkande problemen med alltför höga avgifter, för hårda kvalifikationskrav och för låg ersättning.

Vi anser att den högsta dagpenningen bör höjas från 680 kronor per dag till 916 kronor per dag och ersättningsnivån till 80 % för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstödet. Det skulle innebära att alla löntagare med inkomster upp till 25 200 kr per månad får 80 % av sin tidigare inkomst vid arbetslöshet. Dessutom föreslår vi höjt grundbelopp, två karensdagar färre och att möjligheten för deltidsarbetslösa att stämpla i 300 dagar återinförs. Finansieringen ska ske solidariskt så att en enhetlig avgift på högst 100 kr tas ut av a-kassornas medlemmar. Kvalifikationstiden bör förkortas och de komplicerade och onödiga inträdesvillkoren slopas. Vad som ovan anförts om arbetslöshetsförsäkringen bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.6 Utbildning

Regeringens förslag på satsningar inom utbildningsområdet är i princip bra. Det är dock inte tillräckligt och Vänsterpartiet har i tidigare motioner föreslagit fler platser inom komvux, kvalificerad yrkesutbildning och vid högskolan.

Vi anser att ytterligare 1 000 platser inom den eftergymnasiala yrkesutbildningen, som regeringen föreslår, inte är tillräckligt. I tidigare motioner har vi ökat antalet platser med 3 125 stycken i förhållande till regeringens förslag i budgetpropositionen. Därför föreslår vi nu att antalet platser inom den eftergymnasiala yrkesutbildningen ökar med 2 125 stycken i förhållande till rege-

Fel! Okänt namn på

ringens nya förslag. Vi tillför således anslag 1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning 132 919 000 kr för 2009.

Förslaget om omfördelning av högskoleplatser kan vara ett sätt att utnyttja resurserna där behoven är som störst under vårterminen 2009. Vi har i en tidigare motion föreslagit att högskolornas anslagssparande under 2008 skulle kunna behållas eller omfördelas mellan högskolor och användas under 2009.

Höstterminen 2009 kommer det att behövas fler högskoleplatser. Fler varsel kommer då att ha trätt i kraft. Många befintliga studenter kan komma att läsa ytterligare kurser på grund av det kärva läget på arbetsmarknaden och för att studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen har avskaffats. Dessutom är den gymnasiekull som tar studenten i vår ca 10 % större än föregående år. Detta platstillskott bör gälla hela högskolesektorn. Vi avstår från att lägga några förslag i denna motion och hänvisar i stället till vårt tidigare förslag till budget för 2009.

8 Infrastrukturinvesteringar

I propositionen föreslår regeringen en ökning av anslaget till banunderhåll med 144 miljoner. Vi menar att det är alldeles för lite. Som konjunkturåtgärd betraktad ger det nästan ingen effekt alls och de samhällsekonomiska behoven är också betydligt större än så.

En ökning av banunderhållet är den enskilt viktigaste och även snabbaste åtgärden för att komma tillrätta med de omfattande tågförseningarna. Alla förseningar skapar stor frustration i vardagen för många människor. Upprepade förseningar kan leda till att människor till slut avstår från att åka kollektivt och i stället använder sig av transportmedel som är mer miljöbelastande. Det är en utveckling som inte gynnar miljö- och klimatmålen.

Vi återupprepar därför det krav vi lade fram i höstbudgetmotionen om att anslaget för banunderhåll för 2009 ökas med 1 000 miljoner jämfört med regeringens tidigare nivå. Regeringen föreslår också ökade anslag till vägunderhåll med 256 miljoner år 2009. I vår senaste budgetmotion föreslog vi en ökning med 1 000 miljoner år 2010, så vi välkomnar regeringen förslag.

9 Bygg bostäder – 11 000 nya byggjobb!

Vänsterpartiet var drivande då de tidigare produktionsstöden för hyresrätter infördes och även när de förlängdes till 2008. Tanken med avvecklingen av stöden år 2008 var att systemet skulle komma att ersättas med ett jämförbart system som skulle garantera en fortsatt produktion av billiga hyresrätter. Tvärtemot detta har den borgerliga regeringen på kort tid hunnit avskaffa de produktionsstöden som, samtidigt med avtrappningen av räntebidraget, startade redan vid årsskiftet 2006/2007. Detta skedde utan att något nytt bostadsfinansieringssystem presenterades.

Ett nytt finansieringssystem och en mer permanent förändring av statens bostadsfinansieringsinsatser är angelägnare än någonsin. Behoven av bra och billiga bostäder är stora på många orter, inte minst för ungdomar. En stark allmännytta med många hyresrätter till låga hyror är ett smörjmedel i ekonomin som underlättar rörligheten på arbetsmarknaden, vilket är särskilt viktigt i oroliga tider. Planer för nybyggnation finns redan i storstadsregionerna och de flesta kommuner i Sverige.

Bostadsinvesteringar genom stöd till nyproduktion av hyresrätter med bästa miljöteknik är en värdefull insats för att balansera upp varslen och de befarade uppsägningarna. Vi vet att en satsad miljard på bostadsbyggande ger ca 1 100 nya arbetstillfällen. En byggmiljard räcker till ca 500 nyproducerade lägenheter eller ca 1 000 renoverade lägenheter.

Vänsterpartiet föreslår att en bostadsfond inrättas, en investeringsfond. Genom denna vill vi satsa 10 miljarder per år. De pengarna vill vi dels använda till att, genom subventioner, delfinansiera 20 000 nya hyresrätter i Sverige. Vi vill också klimatanpassa, energieffektivisera samt öka tillgängligheten till 65 000 redan byggda bostäder. Denna byggsatsning på bostäder skulle ge 11 000 nya byggjobb! Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

10 ROT-avdrag

Som ett komplement till satsningen på en bostadsfond föreslog vi redan i december att ett ROT-avdrag skulle införas. Till skillnad från regeringens förslag, som innebär att ROT-arbete permanent inkluderas i systemet för skattereduktion för hushållstjänster, menar Vänsterpartiet att åtgärden bör vara tidsbegränsad. Vi föreslår därför att åtgärden ska gälla under perioden den 8 december 2008–31 december 2009.

Det är genom att tidsbegränsa ROT-avdraget man uppnår den avsedda stimulanseffekten, nämligen tidigareläggande av investeringar. Det är en viktig åtgärd eftersom antalet varsel inom byggsektorn tredubblats på ett år, enligt Arbetsförmedlingens statistik. I december 2008 uppgick arbetslösheten bland Byggnads medlemmar till 9,2 %, och den förväntas öka kraftigt under innevarande år.

Vidare menar Vänsterpartiet att ett ROT-avdrag måste omfatta alla fastighetsägare, alltså även ägare av hyreshus. Detta eftersom vi anser att avdraget ska vara neutralt mellan olika boendeformer. Dessutom menar vi att sysselsättningseffekten av ROT-avdraget kommer att bli större om alla fastighetsägare får del av det.

Förra gången ROT-avdrag infördes (prop. 2003/04:163) användes följande gränser för avdraget, vilka tjänar som utgångspunkt även för det här förslaget. Skattereduktion medges med 30 procent av kostnaden för byggtjänster. För småhus kan skattereduktionen uppgå till högst 10 500 kr, för en privatbostadsrätt till högst 5 000 kr och för ett hyreshus kan skattereduktion uppgå till 20 000 kr. Åtgärden beräknas kosta 3 miljarder kronor. ROT-avdrag som syftar till miljöförbättrande åtgärder och energieffektivisering bör premieras

Fel! Okänt namn på

särskilt. Vi menar att regeringen bör återkomma med ett förslag till ROT-avdrag som är utformat på ett sådant sätt. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

11 Riskkapitalfond

I finanskrisens spår har företagens möjligheter att få tillgång till kapital kraftigt försämrats. Det är ett allvarligt hot mot att utveckla nya idéer, bärkraftiga företag och nya jobb. I ett läge där kapitalmarknaden inte längre fungerar eller vill ta sitt ansvar måste staten gripa in.

Såddfinansiering innebär att någon träder in med kapital och kompetens i det allra första skedet av en företagsstart när det ännu inte går att se om det finns säkra vinster att göra. När IT-bubblan sprack i början av 2000-talet försvann det privata såddkapitalet mer eller mindre över en natt. Denna erfarenhet samt tidigare erfarenheter av samma karaktär visar tydligt att staten har en viktig uppgift att fylla för att säkra långsiktig finansiering. Vänsterpartiet föreslår att en riskkapitalfond bildas genom en extra utdelning från Vattenfall på 5 miljarder kronor. Fonden ska administreras och styras av Innovationsbron. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

För att skapa en hållbar tillväxt och fler jobb är tillgången till kapital av central betydelse. Många gånger är det en av de främsta förutsättningarna för att ett företag ska kunna växa. Historiskt har staten varit en viktig, i många fall helt dominerande, risktagare i blivande framtidsbranscher genom myndigheter och statliga företag i form av teknikutvecklare och kvalificerade beställare. De har därigenom medverkat till uppbyggnaden av dagens näringsliv.

Givna exempel är samverkan mellan Ericsson och Televerket, SJ:s betydelse för Asea, eller den roll som Vattenfall har haft för teknisk och industriell utveckling. Det är viktigt att Sverige, som ett litet land, även i framtiden kan vara med och utveckla ny teknik inom centrala tillväxtområden, inte minst inom energi- och miljöområdet. Vi ser en riskkapitalfond som ett lämpligt verktyg för det, men även andra former kan vara intressanta. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ökade investeringar i gröna jobb. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

12 Företagens behov av likviditet

I lågkonjunktursens och finanskrisens spår har det blivit svårare för mindre företag att få lån och ibland att behålla sina krediter. Bankerna har blivit mer restriktiva. Det förekommer att krediter omprövas och att banker ensidigt säger upp krediter. Det innebär att planerade investeringar skjuts på framtiden eller inte blir av alls. Många mindre företag har fått allvarliga likviditetsproblem och risken är stor att många företag slås ut. I den lågkonjunktur som nu

slagit till med full kraft vore det förödande om livskraftiga företag tvingas till konkurs.

Situationen bekräftas av Almis rundfrågning bland 150 chefer på bankkontor runt om i landet, den s.k. låneindikatorn. Enligt 38 % av de tillfrågade minskade utlåningen redan fjärde kvartalet 2008. Drygt 50 % tror på minskad utlåning under 2009, nästan lika många menar att kreditvillkoren skärpts.

Regeringen har tidigare förstärkt Almi Företagspartner AB:s utlåningskapacitet med 2 miljarder kronor (prop. 2008/09:73). Almi har också fått möjlighet att ta större andelar i de låneupplägg som görs tillsammans med kommersiella aktörer.

AB Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden har fått utökade möjligheter att tillhandahålla exportfinansiering. Regeringen har bemyndigats att ställa ut statliga kreditgarantier till företag i fordonsklustret för lån i Europeiska investeringsbanken samt möjlighet att ge undsättningslån.

Regeringen föreslog dessutom nyligen skatteuppskov för arbetsgivare. Vänsterpartiet kommer att utveckla sin syn på det förslaget mer utförligt i en separat motion men bedömer att möjligheten att få anstånd med att betala in arbetsgivaravgifter och preliminär skatt kan bli dyr för företagen med regeringens förslag.

Framgent måste också en ökad satsning på exportkonsulter för små och medelstora företag tillskapas. Särskilt nu i kristider måste de framgångsrika miljöteknik- och bioteknikbranscherna ges stöd för vidare expansion internationellt. Här kan en ökad satsning på Vinnovas Forska och väx-program kombineras med exportstöd ge stora framgångar för svensk hightechindustri.

Vänsterpartiet menar att det kan behövas ytterligare åtgärder för att komma till rätta med osäkerheten på kreditmarknaden och framför allt med de mindre företagens likviditetsproblem. I dag blir upplåningen dyrare för de banker som går med i garantiprogrammet. Det är en orimlig ordning. Regeringen måste se till att reglerna ändras för programmet så att alla banker omfattas av det och kan ingå.

Vänsterpartiet menar att man också måste ifrågasätta bankernas rätt att ensidigt säga upp krediter. Låntagarna bör kunna få ett starkare skydd genom att kunna få skadestånd om lån sägs upp på ett otillbörligt sätt. Det finns exempel från andra länder i Europa där låntagare har ett bättre skydd än vad som erbjuds i Sverige.

En skärpning av betalningstider kan vara en annan nödvändig åtgärd. Det gäller såväl offentlig sektor som näringslivet. Om betalningar från myndigheter e dyl. kan förkortas bör samtidigt samma åtgärder vidtas inom det privata näringslivet. Riksdagen beslöt förra året att förlänga redovisningsperioderna för mervärdesskatt på grund av likviditetsproblem hos mindre företag till följd av långa betalningstider. Det är viktigt att alla sektorer tar sitt ansvar.

Eftersom läget är allvarligt kan det också bli nödvändigt att ställa ut statliga kreditgarantier för att förbättra likviditeten och för att förhindra att livskraftiga företag slås ut.

Ett annat sätt kan vara att använda de banker staten är delägare i eller själv styr över genom att utöka aktiekapitalet och ändra ägardirektiven. Till exem-

Fel! Okänt namn på

pel skulle Nordea eller SBAB kunna få ett särskilt uppdrag att tillse att små och medelstora livskraftiga företag förhindras att gå omkull på grund av finanskrisen.

Vad som ovan anförs om ytterligare åtgärder för att komma till rätta med osäkerheten på kreditmarknaden och förhindra likviditetsproblem i framför allt mindre företag bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Stockholm den 5 februari 2009

Lars Ohly (v)

Ulla Andersson (v)

Josefin Brink (v)

Jacob Johnson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)

Marianne Berg (v)

Marie Engström (v)

Hans Linde (v)

Lena Olsson (v)